บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา ปัญหา ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรีในอำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรีและต้องการทราบถึงปัญหาในการปลูกข้าวทั้ง 2 พันธุ์ที่เกษตรกรปลูกว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจเลือกของเกษตรกรและผู้สนใจลงทุน และสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผน พัฒนาหรือประยุกต์ในการส่งเสริมเกษตรกรให้หันมาปลูกข้าวหอมมะลิมากขึ้นเพื่อสนองต่อนโยบายทางการเกษตรของรัฐบาล โดยทำการศึกษาจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั้งหมด 400 รายแบ่งเป็น ข้าวหอมมะลิจำนวน 200 รายและข้าวสุพรรณบุรีจำนวน 200 ราย ในเขตอำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยกำหนดระยะเวลาศึกษา 5 ปี อ้างอิงจากระยะเวลาการกู้เงินระยะยาวของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อนำไปซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์การปลูกข้าว การศึกษาครั้งนี้อาศัยข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์เกษตรทั้ง 400 รายและรวบรวมจากเอกสาร ข้อมูลทางวิชาการ หนังสือและข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวทั้ง 2 พันธุ์ โดยอาศัยเครื่องมือทางการเงินทั้ง 3 วิธีประกอบ การวิเคราะห์ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) วิธีมูลค่าปัจจุบัน (Net Present Value) และวิธีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของการลงทุน

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรี

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรทั้ง 400 ราย พบว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิจำนวน 200 ราย มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด 12,258 ไร่และเป็นของตนเอง 9,473 ไร่ ส่วนที่เช่า 2,785 ไร่ ในส่วนของเกษตรกรที่ปลูกข้าวสุพรรณบุรีจำนวน 200 ราย มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด 9,886 ไร่และเป็นของตนเอง 7,313 ไร่ที่เหลืออีก 2,573 ไร่เป็นพื้นที่ที่เช่า โดยที่เกษตรกรทั้ง 400 รายจะปลูกข้าว 2 ครั้งต่อปีและส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส.

2. ต้นทุนเฉลี่ยของการปลูกข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรี

ต้นทุนการปลูกข้าวหอมมะลิ มีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี ระหว่างปีที่ 1 – 5 เป็นจำนวนเงิน 8,172.80 – 9,365.43 บาท ตามลำดับ ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดระหว่างปีที่ 1 – 5 เป็นจำนวนเงิน 5,657.24 – 6,849.87 บาท ตามลำดับและต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดระหว่างปีที่ 1 – 5 เป็นจำนวนเงิน 2,515.56 บาท ตามลำดับ โดยที่ข้าวสุพรรณบุรีมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี ระหว่างปีที่ 1 – 5 เป็นจำนวนเงิน 6,778.69 – 7,893.74 บาท ตามลำดับ ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดระหว่างปีที่ 1 – 5 เป็นจำนวนเงิน 4,967.57 – 6,082.62 บาท ตามลำดับ และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดระหว่างปีที่ 1 – 5 เป็นจำนวนเงิน 1,811.12 บาท ซึ่งแสดงว่าต้นทุนรวมเฉลี่ยของข้าวสุพรรณบุรีต่ำกว่าข้าวหอมมะลิ เนื่องจากข้าวสุพรรณบุรีมีต้นทุนผันแปรเฉลี่ยและต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่ำกว่าซึ่งเกิดจากการใช้ปุ๋ย ยา ปราบศัตรูพืชและเมล็ดพันธุ์ที่น้อยกว่าข้าวหอมมะลิ ที่สำคัญผลผลิตต่อไร่ของข้าวสุพรรณบุรีสูงกว่าข้าวหอมมะลิเกือบเท่าตัว โดยที่มีการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์เท่ากัน

3. รายได้เฉลี่ยและผลกำไร(ขาดทุน)เฉลี่ยของการปลูกข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรี

รายได้เฉลี่ยและผลกำไร(ขาดทุน)เฉลี่ยของเกษตรกรซึ่งเกิดจากการขายข้าวเปลือกให้กับสถานที่รับซื้อเช่น ท่าข้าวและโรงสี เป็นต้น พบว่าข้าวหอมมะลิมีรายได้เฉลี่ยระหว่างปีที่ 1 – 5 อยู่ที่ 9,660 บาทต่อไร่ต่อปีและผลกำไร(ขาดทุน)เฉลี่ยเป็นจำนวนเงิน 1,487.20 – 294.57 บาทต่อไร่ต่อปี ตามลำดับ ส่วนข้าวสุพรรณบุรีมีรายได้เฉลี่ยระหว่างปีที่ 1 – 5 อยู่ที่ 12,002.80 บาทต่อไร่ต่อปีและผลกำไร(ขาดทุน)เฉลี่ยเป็นจำนวนเงิน 5,224.11 – 4,109.06 บาทต่อไร่ต่อปีตามลำดับ จะเห็นว่าในด้านของรายได้เฉลี่ย ข้าวสุพรรณบุรีก็มีรายได้เฉลี่ยที่สูงกว่าข้าวหอมมะลิถึงแม้ว่าราคาของข้าวหอมมะลิมีราคาสูงกว่าประมาณ 1,000 – 1,300 บาท ต่อเกวียนแต่ถ้าเทียบกับผลผลิตที่ได้ข้าวสุพรรณบุรีมีจำนวนมากกว่าประมาณ 1 เท่า ส่งผลทำให้รายได้เฉลี่ยของสุพรรณบุรีสูงกว่าข้าวหอมมะลิ ในส่วนของผลกำไร(ขาดทุน)ข้าวสุพรรณบุรีมีผลกำไรสูงกว่าข้าวหอมมะลิจากต้นทุนที่ต่ำกว่าและรายได้ที่สูงกว่า

4. การวิเคราะห์ผลตอบแทนของการปลูกข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรี

จากการวิเคราะห์ระยะเวลาคืนทุนของการลงทุนปลูกข้าว ได้ว่าข้าวหอมมะลิมีระยะเวลาคืนทุนอยู่ที่ 4 ปี ส่วนข้าวสุพรรณบุรีมีระยะเวลาเพียง 3 ปี 5 เดือน ทำให้ข้าวสุพรรณบุรีมีระยะเวลาคืนทุนเร็วกว่าข้าวหอมมะลิ ส่วนการหามูลค่าปัจจุบันสุทธิเมื่อเทียบกับผลตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนดคือ ร้อยละ 8 ต่อปี ซึ่งข้าวหอมมะลิมีค่าติดลบ 572.78 บาทส่วนข้าวสุพรรณบุรีมีค่า

เป็นบวก 11,673.64 บาทแสดงให้เห็นว่าผลตอบแทนของข้าวสุพรรณบุรีดีกว่าผลตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนด สุดท้ายการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน พบว่าข้าวหอมมะลิมีค่าอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 5 ซึ่งน้อยกว่าข้าวสุพรรณบุรี มีค่าถึงร้อยละ 9 และข้าวสุพรรณบุรียังมีอัตราผลตอบแทนดีกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกษตรกู้มาลงทุน ซึ่งเท่ากับร้อยละ 8 ต่อปี

จากข้อมูลสามารถสรุปได้ว่าข้าวสุพรรณบุรียังเป็นข้าวที่มีต้นทุนเฉลี่ยต่ำกว่าหอมมะลิและยังมีผลตอบแทนดีกว่าข้าวหอมมะลิ ซึ่งผลที่ได้ทำให้ไม่สอดคล้องกับการที่รัฐบาลต้องการขยายและเพิ่มพื้นที่การปลูกข้าวหอมมะลิมายังภาคเหนือเพื่อเพิ่มปริมาณข้าวหอมมะลิเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศและพยายามลดข้าวพันธุ์อื่นๆให้น้อยลง ซึ่งจากข้อมูลที่ได้รับทำให้รัฐบาลจะต้องมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาผลผลิตต่อไร่ของข้าวหอมมะลิยังต่ำมาก ปัญหาของโรคและแมลงของข้าวหอมมะลิที่มีมากกว่าข้าวทั่วไปทำให้ต้องมีปริมาณการใช้ยาปราบโรคและแมลงมากกว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ เป็นต้น เพื่อจะสามารถทำให้เกษตรกรสนใจที่จะปลูกข้าวหอมมะลิมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและลดงบประมาณในการช่วยเหลือราคาข้าว

ปัญหาที่พบของการปลูกข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรี

การศึกษาปัญหาที่พบของการปลูกข้าวหอมมะลิและข้าวสุพรรณบุรี จะแบ่งการศึกษาปัญหาดังกล่าวเป็น 3 ส่วน คือ ปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูงและปัญหาด้านการตลาด ผลการศึกษาในแต่ละด้านจะเรียงจากปัญหาที่เกษตรกรพบมากที่สุดไปยังปัญหาที่พบน้อยที่สุด

<u>ปัญหาในการปลูกข้าวหอมมะลิ</u>

1. ปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ เนื่องจาก

1.1. ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่ดี เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้พันธุ์ที่เก็บไว้เองซึ่งมีการใช้ต่อเนื่องกันมาหลายปี ทำให้เกิดการกลายพันธุ์ ทำให้คุณภาพและผลผลิตต่อไร่ต่ำ

1.2. มักถูกโรคและแมลงรบกวนได้ง่าย เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นพันธุ์ข้าวที่ไม่ต้านทานโรคและแมลง ส่งผลทำให้ต้นทุนของการใช้ยาปราบโรคและแมลงสูง

1.3. ประสบปัญหาสภาวะอากาศ ในสภาวะความแห้งแล้ง โดยเฉพาะในช่วงข้าวนาปรังทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่ดีและในสภาวะฝนตกมากเกินไปทำให้ต้นข้าวล้มจากน้ำท่วมทำให้ผลผลิตเสียหาย

2. ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูง เนื่องจาก

2.1. ค่าปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย ยา มีราคาแพง เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเงินสดพอที่จะซื้อ จึงจำเป็นต้องกู้จาก ธ.ก.ส. หรืออาจต้องซื้อเชื่อจากพ่อค้าซึ่งมีราคาแพงและต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

2.2. ค่าจ้างแรงงานสูง

2.3. ราคาของวัสดุและอุปกรณ์สูงขึ้น เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

3. ปัญหาด้านการตลาด

3.1. ปัญหาเรื่องราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ต่ำกว่าที่ต้องการ ซึ่งเกิดจากการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง โดยจะอ้างว่าข้าวเปลือกของเกษตรกรมีความชื้นสูง มีสิ่งเจือปนมาก ทำให้ขายได้ราคาต่ำกว่าที่ควร

3.2. ปัญหาด้านสถานที่ตากและเก็บข้าว เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่มีสถานที่ตากและเก็บข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว ทำให้ต้องขายข้าวทั้งที่มีความชื้นสูงและมีสิ่งเจือปนมาก ส่งผลถึงราคาที่ขายได้ก็จะถูกกดจากพ่อค้าคนกลาง

3.3. ปัญหาคุณภาพข้าวที่ออกมายังไม่มีคุณภาพมากนัก เช่น มีเปอร์เซ็นต์การหักสูง ขนาดที่ได้ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ขายข้าวไม่ได้ราคา

<u>ปัญหาในการปลูกข้าวสุพรรณบุรี</u>

1. ปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ เนื่องจาก

1.1. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีการใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไป จากการสัมภาษณ์เกษตรกรไม่มีการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยธรรมชาติเลย จึงส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของดินและต้นทุนที่สูง

1.2. ประสบปัญหาสภาวะอากาศ ในสภาวะความแห้งแล้ง โดยเฉพาะในช่วงข้าวนาปรังทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่ดีและในสภาวะฝนตกมากเกินไปทำให้ต้นข้าวล้มจากน้ำท่วมทำให้ผลผลิตเสียหาย

1.3. ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่ดี เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้พันธุ์ที่เก็บไว้เองซึ่งมีการใช้ต่อเนื่องกันมาหลายปี ทำให้เกิดการกลายพันธุ์ ทำให้คุณภาพและผลผลิตต่อไร่ต่ำ

2. ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูง เนื่องจาก

2.1. ค่าปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย ยา มีราคาแพง เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเงินสดพอที่จะซื้อ จึงจำเป็นต้องกู้จาก ธ.ก.ส. หรืออาจต้องซื้อเชื่อจากพ่อค้าซึ่งมีราคาแพงและต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

2.2. ค่าจ้างแรงงานสูง

2.3. ราคาของวัสดุและอุปกรณ์สูงขึ้น เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

3. ปัญหาด้านการตลาด

3.1. ปัญหาการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง โดยเฉพาะข้าวสุพรรณบุรีถือว่าเป็นข้าวที่ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดมากนัก มักมีการปลูกในบางพื้นที่และนิยมไปใช้ในโรงงานแปรรูปต่างๆเช่น แป้ง การหมักเนื้อสัตว์ เป็นต้น

3.2. ปัญหาด้านสถานที่ตากและเก็บข้าว เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่มีสถานที่ตากและเก็บข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว ทำให้ต้องขายข้าวทั้งที่มีความชื้นสูงและมีสิ่งเจือปนมาก ส่งผลถึงราคาที่ขายได้ก็จะถูกกดจากพ่อค้าคนกลาง

3.3. ปัญหาของแหล่งรับซื้อมีน้อย เนื่องจากข้าวสุพรรณบุรีไม่นิยมมาบริโภคจึงทำให้ตลาดต้องการน้อยทำให้ไม่สามารถขายต่างจังหวัดได้ จะขายได้เฉพาะจังหวัดที่ปลูกเท่านั้น

ข้อค้นพบ

1. จากการสัมภาษณ์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกพันธุ์ข้าวเฉพาะข้าวที่เคยปลูกเท่านั้น จะไม่ค่อยให้ความสนใจต่อพันธุ์อื่นเท่าไรเพราะกลัวปลูกแล้วขาดทุน ประกอบกับข้าวหอมมะลิมีข้อเสียมากเช่น ผลผลิตต่อไร่ต่ำ โรคและแมลงรบกวนเยอะ จึงทำให้เกษตรกรในอำเภอขาณุวรลักษณ์บุรีปลูกข้าวหอมมะลิน้อย

2. เกษตรกรจะนิยมขายข้าวทันทีที่เก็บเกี่ยว ทำให้ราคาที่ขายได้ต่ำเนื่องจากแหล่งที่รับซื้อจะกดราคา จากปัญหาความชื้นสูง สิ่งเจือปนมากและราคาที่เกษตรกรทราบก็มาจากทางพ่อค้าคนกลางเป็นส่วนใหญ่ ทำให้บางครั้งราคาที่ขายต่ำกว่าราคาตลาดมาก

3. จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ต้นทุนพบว่า ต้นทุนของข้าวทั้งสองพันธุ์ไม่ค่อยแต่ต่างกันมากนัก ซึ่งอาจเกิดจากวิธีการปลูกของข้าวทั้งสองพันธุ์คล้ายกันค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นวิธีการปลูกที่ได้มาจากการบอกต่อมาอีกครั้งจากผู้ที่เคยปลูก ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยให้ความสนใจมากนัก จะเน้นเฉพาะการประกันราคาข้าว ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ

4. จากข้อมูลที่ได้พบว่าต้นทุนในการปลูกข้าวทั้งสองพันธุ์นี้เป็นต้นทุนคงที่สูงกว่าต้นทุนผันแปรค่อนข้างมาก ซึ่งเหมือนกับงานวิจัยของอารีย์ เชื้อเมืองพาน ในหัวข้อเรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้เชิงเศรษฐกิจในการขยายการผลิตข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นต้นทุนในการซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์การปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่

5. จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ พบว่า เกษตรกรจะนิยมปลูกข้าวหอมมะลิโดยใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ เพื่อชดเชยกับผลผลิตต่อไร่ที่ต่ำกว่าข้าวพันธุ์อื่น ส่วนข้าวสุพรรณบุรีเกษตรกรจะไม่ค่อยให้ความสนใจพื้นที่ปลูกมากนัก ส่วนใหญ่จะใช้พื้นเท่าที่ตนเองมีและอาจเช่าเพิ่มเติมอีกไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ได้จะพบว่าข้าวสุพรรณบุรียังเป็นข้าวที่น่าลงทุนปลูกมากกว่าข้าวหอมมะลิ ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการเพิ่มผลผลิตและพื้นที่ข้าวหอมมะลิ ดังนั้นเพื่อให้นโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิ เป็นไปในทางปฏิบัติจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิให้มีคุณภาพมากขึ้นเน้นเรื่องการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้สูงกว่าเดิมและควรเน้นให้มีการทนทานต่อโรคและแมลงมากขึ้น โดยให้เกษตรอำเภอซึ่งมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรดำเนินการเก็บข้อมูลต่างๆ มานำเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2. ควรให้ทางหมู่บ้านต่างๆขอความร่วมมือกับทางเกษตรจังหวัดในการขอสร้างสถานที่ตากและเก็บข้าวประจำหมู่บ้านหรือให้เกษตรกรเช่าในราคาที่ต่ำเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้ขายข้าวได้ราคามากขึ้นและป้องการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

3. กรมส่งเสริมการเกษตรควรส่งเจ้าหน้าที่หรืออบรมผู้นำหมู่บ้านในการแนะนำวิธีการปลูกข้าวที่ถูกวิธีและสามารถลดต้นการผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้และควรมีการทำแปลงสาธิตข้าวหอมมะลิในแต่ละหมู่บ้านและพยายามนำวิธีการปลูกข้าวหอมมะลิที่ใช้ต้นทุนต่ำๆเพื่อจูงใจให้เกษตรกรสนใจมากขึ้นเช่น พยายามเน้นการใช้วิธีธรรมชาติในการปลูกซึ่งมีต้นทุนที่ต่ำ เช่น การใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสดแทนปุ๋ยเคมี เพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพของดิน การใช้ป้องกันแมลงโดยการใช้สารสกัดจากธรรมชาติหรือใช้แมลงกำจัดแมลง

4. รัฐบาลควรมีการกำหนดราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ทางการเกษตรและกำหนดหน่วยงานในการรับผิดชอบในการควบคุมราคาเช่น ธ.ก.ส. เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรสามรถซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ทางการเกษตรในราคาที่ถูกลง